

การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่*

Life Skills Development for Ethnic Group Students in Educational Quality Development Center, Chiang Dao District, Chiang Mai Province

ลักขณาวดี กันตริ^{1**}

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
เลขที่ 120 ถนนมหิดล ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100

บทคัดย่อ:

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการทักษะชีวิตของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา สำหรับนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ศึกษาในเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 62 คน และนักเรียนหัวหน้าเผ่า ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 72 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .888 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าการจัดการทักษะชีวิตของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าเป็นการดำเนินการมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การจัดการด้านการควบคุม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้านของทักษะชีวิต พบว่า ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ข้อการจัดการด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สำหรับด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ข้อการจัดการด้านการควบคุม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ (1) การจัดการด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พบว่า นักเรียนได้รับการสอนการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น จากการเรียนการสอนที่ครูสอดแทรกในชั่วโมงเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

* ปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาจากบทความที่เคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ และระดับนานาชาติ เบญจมิตรวิชาการ ครั้งที่ 6 วันที่ 26 พฤษภาคม 2559 ณ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

** ผู้เขียนหลัก

อีเมล: kantree_kai@hotmail.com

(2) การจัดการด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนเป็นชนเผ่า มีความหลากหลายชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่สามารถ แก้ปัญหาได้ การจัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนยังมีไม่เพียงพอ สถานที่ในการจัดกิจกรรมมีน้อย สื่อ อุปกรณ์ สำหรับการจัดการกิจกรรมมีไม่เพียงพอ รวมถึงสื่อและเทคโนโลยีในการสืบค้นไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน (3) การจัดการด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด พบว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน การสอน โดยการพานักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก และควรลดกิจกรรมหน้าเสาธงลง ควรควรให้ คำปรึกษา แนะนำ และเป็นกันเองกับนักเรียน (4) การจัดการด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้ เกิดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

คำสำคัญ

การจัดการทักษะชีวิต นักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลเชียงดาว

Abstract:

The research objectives of this research is to investigate the life skills management of ethnic group students in Chiang Dao Educational Quality Development Center, Chiang Dao District, Chiang Mai Province. The target group used in this study included supervisors, school administrators, head of academic affairs department, heads of 8 learning areas, 62 advisors of lower secondary education and 10 ethnic group students. There were totally 72 people. The tools used in this research comprised (1) 5-rating scale, reliability have .888 and questionnaires analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation and (2) unstructured interviews analyzed by content analysis. The findings were as follows: according to the life skills management of ethnic group students in Chiang Dao Education Quality Development Center, Chiang Dao District, Chiang Mai Province, the respondents agreed that the overall performance was at high level. When considering each aspect, it was found that the planning management is in the highest level and the controlling management is in the lowest level. When considering each aspect of life skills, it was found that the recognition and self-esteem/other respectfulness; the planning management is in the highest level. For the aspect of analysis decision and creative solving of the problem; the controlling management is in the lowest level. The additional details from the interviews were as follows: (1) The awareness and self-esteem and others indicated that the students were taught to recognize and appreciate themselves and others from learning and teaching intervened

by the teachers in the classroom hours and participation in various activities. (2) The critical thinking and creative problem solving revealed that the students were ethnic with diverse races, different culture. They were unassertive, indecisive and could not solve their problems. The learning resources within the school were not enough. There were only a few places used for arranging activities. Media and equipment used for arranging activities were not adequate. In addition, searching media and technology were insufficient for the number of students. (3) The dealing with emotions and stress showed that the learning and teaching atmosphere should be changed by taking the students to study from external sources. The activities in front of the flag should be minimized. The teachers should give advices and guide the students and were friendly to them. (4) The good relationship creation with others revealed that to participate in the school activities, to follow the school rules and to work with others affected the good relationship creation with each other.

Keywords

Life Skills Management, Ethnic Group Students, Chiang Dao Educational Quality Development Center

บทนำ

การเรียนรู้ของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ตั้งแต่แรกเกิด และช่วยในการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้จากการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การเปลี่ยนแปลงของสังคม หรือจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว เพื่อน และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องในสังคม นอกจากนี้การเรียนรู้ของมนุษย์สามารถเรียนรู้โดยเกิดจากการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานประเพณี งานบุญ การละเล่นต่าง ๆ การเล่นกีฬา ร้องเพลง อ่านหนังสือ เป็นต้น รวมทั้งการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น การปฏิบัติของผู้ใหญ่ที่เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น และอาจเกิดจากกระบวนการเรียนการสอน การอบรม การแนะนำ การลงมือปฏิบัติ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งการเรียนรู้จากการศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญในชีวิตของมนุษย์ ที่จะช่วยให้มนุษย์เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และพัฒนาขีดความสามารถที่จะดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะชีวิตของมนุษย์ ทำให้สามารถจัดการและแก้ไขปัญหา สามารถตัดสินใจ ในสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเองและในครอบครัวรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้ไปใช้ในการปรับตัวในการดำเนินชีวิต เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ภายใต้กรอบความดีมีคุณธรรมจริยธรรม มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2553, 7)

ในปี พ.ศ. 2553 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายด้านการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้รักที่จะเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย มีความสนุกกับการเรียนรู้ และมีโอกาสได้เรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างสร้างสรรค์ ประกอบกับสภาพปัญหาของประเทศด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อ้างอิงจากการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (NT) โครงการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (TIMSS) และ ประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA) อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งจะทดสอบในวิชาหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และ สังคมศึกษา ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จึงได้นำ นโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านการศึกษาของรัฐบาลและสภาพปัญหาของการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่ผ่านมา เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยกำหนดจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, 5) ซึ่งเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และมีสมรรถนะ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหาความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

องค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, 1)

1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัด ความสามารถ จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหา สถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูล ที่ถูกต้อง ระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือก และตัดสินใจ แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลียงและปรับเปลี่ยน พฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

4. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้อง เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธ์ที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการทักษะชีวิต เช่น ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้เทคนิคคำถามเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปงนก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดกับบทบาทของครูที่ใช้เทคนิคคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดมากกว่าบทบาทครูในการให้ข้อมูลความรู้แก่นักเรียนทุกครั้งเมื่อนักเรียนสงสัย นักเรียนเห็นด้วยกับบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้เทคนิคคำถามเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ นักเรียนเห็นด้วยกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนมีทักษะการคิดจำแนก แยกแยะข้อมูลได้ดีขึ้น (พิมพ์ ไตรยานุภาพ, 2552) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตด้านความตระหนักรู้ในตนเองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตด้านความตระหนักรู้ในตนเอง เพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (รุ่งทิพา โพธิ์ใต้, 2552) ยิ่งไปกว่านั้นจากงานวิจัยของ อรัญญา ชูติมา (2552) ที่ศึกษาการจัดการทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนนันทชาติเกรด สดุด อำเภอดงบัง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทักษะชีวิตของนักเรียนตามทักษะ 9 ด้าน นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักแสวงหาข้อมูล ความรู้ รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาและรู้จักตัดสินใจ รู้จักสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถจัดการกับชีวิตประจำวัน ทำงานเป็นทีม การปรับตัว มีวิสัยทัศน์ กล้าเสี่ยง ซึ่งครอบคลุมทุกองค์ประกอบของทักษะชีวิต เป็นความรู้ประสบการณ์จากกระบวนการทักษะชีวิตที่มีคุณค่าต่อการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและเป็นเป้าหมายการสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นอนาคตที่ดีของประเทศ

โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (2557, 15) เป็นกลุ่มโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ โรงเรียนศีลวิ โรงเรียนบ้านเชียงดาว และโรงเรียนชุมชนบ้านวังจ้อม โดยมีนักเรียนในความดูแลหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ เผ่า ปกาเกอะญอ อาข่า ม้ง ลีซู ลาหู่ ดาราอั้ง เมี่ยน ไทยใหญ่ ละว้าและพื้นราบ จากรายงานการประชุมวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลเชียงดาว (ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลเชียงดาว, 2557, 4) พบว่า โรงเรียนได้มีการพัฒนาตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในการดำเนินการพัฒนานักเรียนที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ แต่ยังพบปัญหาในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเนื่องจากนักเรียนขาดทักษะ

ในการอ่านและเขียนภาษาไทย ทำให้ส่งผลตามมา คือ นักเรียนขาดทักษะชีวิต ไม่สามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้ ดังนั้น ทางศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาฯ จึงได้ขอความร่วมมือ ให้แต่ละโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงและแก้ไข เพื่อให้ นักเรียนมีการ พัฒนาทักษะชีวิตให้ดีขึ้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการจัดการทักษะชีวิตของศูนย์พัฒนา คุณภาพการศึกษา สำหรับนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ว่า มีการจัดการทักษะ ชีวิตของนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปวางแผนในการพัฒนาทักษะชีวิตของ นักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการทักษะชีวิตของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการวิจัย

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการของโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนหัวหน้าเผ่า ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ โรงเรียนศีลวิ โรงเรียนบ้านเชียงดาว และโรงเรียน ชุมชนบ้านวังจ้อม รวมทั้งสิ้น จำนวน 72 คน ในปีการศึกษา 2558

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสอบถาม ซึ่งตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนในอำเภอนอกศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอยางตลาด จังหวัดร้อยเอ็ดมีค่าความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ .888 และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

3. **การวิเคราะห์ข้อมูล** แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่สรุปเป็นข้อค้นพบในประเด็น แต่ละด้าน

ผลการวิจัย

1. **การจัดการทักษะชีวิตของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา สำหรับนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่** พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ศูนย์พัฒนาคุณภาพ การศึกษา มีการดำเนินการมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการมาก โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น มีการดำเนินการมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีการดำเนินการปานกลาง ซึ่งโดยสรุปผล ในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีนโยบายมุ่งพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มีการดำเนินการมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูแสวงหาเวทีการแข่งขัน/การแสดงความสามารถ ที่สร้างคุณค่าให้กับผู้เรียน มีการดำเนินการปานกลาง

1.2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนจัดทำคู่มือประเมินคุณภาพผู้เรียน มีการดำเนินการมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูได้รับการนิเทศเกี่ยวกับการสอดแทรกกระบวนการคิดวิเคราะห์เข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอน มีการดำเนินการปานกลาง

1.3 ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนวางแผนจัดกิจกรรมทัศนศึกษา/กีฬาให้ผู้เรียน เพื่อให้รู้จักสร้างความสุขต่อตนเองและ ผู้อื่น มีการดำเนินการมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักสำรวจและประเมินอารมณ์ความเครียดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนเอง มีการดำเนินการปานกลาง

1.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า โดยรวมและรายข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสนำเสนอผลงานร่วมกับผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูประเมินผู้เรียนจากการสังเกตในขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมแล้ว บันทึกลงในแบบสรุปพฤติกรรมทักษะชีวิตของผู้เรียน

2. การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการจัดการทักษะชีวิตของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่มาชี้แจงให้กับผู้ให้สัมภาษณ์รับทราบ โดยรวมพบว่า มีการดำเนินการมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการคิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีการดำเนินการปานกลาง โดยผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้ นักเรียนเป็นชนเผ่ามีความหลากหลาย ชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความหลากหลายด้านการใช้ชีวิตและภาษา มีพื้นฐานการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาเผ่าในการสื่อสาร จึงส่งผลต่อการเรียนรู้ทำให้มีปัญหาด้านการคิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการอ่านและการเขียนภาษาไทยไม่ได้ รวมทั้งกรอบประเพณีวัฒนธรรมของเผ่าที่ทำให้นักเรียนไม่กล้าคิดกล้าแสดงออก เนื่องจากพื้นฐานการดำเนินชีวิตไม่มีการแข่งขันไม่มีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดความกระตือรือร้น ขาดความเอาใจใส่ต่อการเรียน ผู้ปกครองบางคนพูดภาษาไทยไม่ได้ ต้องใช้นักเรียนเป็นล่ามในการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครอง มีความหลากหลายในการเลี้ยงดูบุตร ไม่มีเวลาให้บุตรเพราะมีฐานะยากจนมุ่งทำงานหาเงิน นอกจากนี้ครูผู้สอน

ยังใช้วิธีสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง ขาดความตระหนักในจรรยาบรรณครู ไม่มีความถนัดด้านเทคโนโลยี ภาระงานของครูมีมากเกินไปทั้งงานในโรงเรียนและการอบรมประชุมนอกสถานที่ ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนได้ไม่ครบตามหลักสูตร มีการนิเทศที่ยังเป็นแบบพึ่งพา เพื่อนช่วยเพื่อน ส่วนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ได้มีการติดตามอย่างต่อเนื่อง หลังจากการจัดกิจกรรมไม่ได้มีการประเมินทันที ทำให้เห็นผลสะท้อนไม่ชัดเจน ไม่สามารถนำไปพัฒนาปรับปรุง ส่วนการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนยังมีไม่เพียงพอ สถานที่ในการจัดกิจกรรมมีน้อย สื่อ อุปกรณ์ สำหรับการจัดกิจกรรมมีไม่เพียงพอ รวมถึงสื่อและเทคโนโลยีในการสืบค้นไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน

3. การสัมภาษณ์นักเรียนหัวหน้าเผ่า ผู้สัมภาษณ์ทำการสัมภาษณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนหัวหน้าเผ่าแสดงความคิดเห็นในแต่ละด้านเกี่ยวกับการจัดการทักษะชีวิตของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา สำหรับนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการสัมภาษณ์ ดังนี้ พบว่า จากการเรียนการสอนที่ครูสอดแทรกในชั่วโมงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน แต่นักเรียนบางคน ยังไม่กล้าซักถาม รวมทั้งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชนชาติพันธุ์ นักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านเขียน มีพื้นฐานการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีความแตกต่างกัน ไม่รู้จักการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากกรอบประเพณีของบางเผ่า ทำให้ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าตัดสินใจ กลัวผิด โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรเน้นการสอนภาคปฏิบัติมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนเป็นกลุ่มวัยรุ่น มีนิสัยเอาแต่ใจตนเอง ซึ่งอาจเกิดจากการเลี้ยงดู และวุฒิภาวะอารมณ์ของวัยรุ่นที่ต้องการอิสระ ชอบต่อต้าน ชอบตามเพื่อน ต้องปฏิบัติตามกฎกติกาของโรงเรียน ดังนั้นควรมีการปรับเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนการสอน และควรลดกิจกรรมหน้าเสาธงลง ควรให้ครูแนะแนวจัดมุมระบายความเครียด เป็นกันเองกับนักเรียน รวมทั้งจากหลากหลายชนเผ่าซึ่งมีกรอบประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเผ่าเดียวกันมากกว่า

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการเกี่ยวกับการวางแผน ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พบว่า มีการปฏิบัติงาน ในด้านครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านกิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตประจำวันให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นทักษะชีวิตขั้นพื้นฐานที่ทุกคนต้องปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ จนเกิดความชำนาญในทักษะนั้นๆ และนักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, 20-23) ที่ระบุว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตนั้น ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความสนใจตามธรรมชาติของผู้เรียนและวิถีทัศน์ของสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการปฏิบัติจนกระทั่งเกิดทักษะชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภรีใจ วงศ์มะโน (2547, 66) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะชีวิตและการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นชาวไทยภูเขา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการที่จะเผชิญกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ โดยผ่าน

กระบวนการเรียนรู้หรือการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะชีวิตที่มีความสำคัญกับการปรับตัว ได้แก่ การตัดสินใจ ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และการจัดการกับอารมณ์

การจัดการเกี่ยวกับการจัดองค์กร ด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่กิจกรรมที่มุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ยังมีน้อยและไม่หลากหลาย ดังนั้นโรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับนักเรียนในโรงเรียนของตน ซึ่งเป็นไปตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, 5) ที่ระบุว่า กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต

การจัดการเกี่ยวกับการนำ ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด พบว่า มีการปฏิบัติมากในด้านครูให้คำปรึกษาผู้เรียนในเรื่องวิธีผ่อนคลายอารมณ์และความเครียด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนสร้างความตระหนักด้านจิตวิญญาณของความเป็นครูที่พร้อมจะช่วยเหลือนักเรียนในทุกเรื่อง ซึ่งครูจะคอยดูแลเอาใจใส่นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจโดยครูจะมีวิธีแนะนำให้นักเรียนได้แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมรวมทั้งมีวิธีจัดการกับอารมณ์และความเครียด เพื่อให้นักเรียนนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นไปตามสมเดชมูงเมือง (2537, 21) ที่กล่าวว่าทักษะชีวิตเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมที่จะต้องได้รับคำแนะนำหรือคำปรึกษาที่ดี เพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเกี่ยวกับการนำ ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า มีการปฏิบัติมากในด้านครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสนในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนจัดโครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมและฝึกทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, 1) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตคือ การสร้างความสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และสอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถยุภา ชูติมา (2552, 81) ที่ได้ศึกษาการจัดการทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนนนทชาติ เกรด สดุด อำเภอดงจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักสื่อสารและสร้างความสัมพันธภาพกับผู้อื่น สามารถจัดการกับชีวิตประจำวัน ทำงานเป็นทีม การปรับตัว มีวิสัยทัศน์กล้าเสี่ยงที่มีคุณค่าต่อการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและเป็นเป้าหมายการสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นอนาคตที่ดีของประเทศ

สรุป

การจัดการทักษะชีวิตของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนได้รับการสอนการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น จากการเรียนการสอนที่ครูสอดแทรกในชั่วโมงเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ขณะเดียวกันก็พบว่า นักเรียนเป็นชนเผ่ามีความหลากหลายชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ การจัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนยังมีไม่เพียงพอ สถานที่ในการจัดกิจกรรมมีน้อย สื่อ อุปกรณ์ สำหรับการจัดกิจกรรมมีไม่เพียงพอ รวมถึงสื่อและเทคโนโลยีในการสืบค้นไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการปรับเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนการสอน โดยการพานักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก และควรลดกิจกรรมหน้าเสาธงลง ควรให้ความสำคัญกับนักเรียนและเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองกับนักเรียน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการจัดการทักษะชีวิตของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยโรงเรียนควรประชุมวางแผนร่วมกับครูในการจัดกิจกรรมที่พัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และควรจัดโครงการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนโดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกความคิดและการกล้าแสดงออก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พิมพ์พร ไตรยานุภาพ. (2552). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้เทคนิคคำถามเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปางนก. วิทยานิพนธ์** ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รุ่งทิพา โพธิ์ใต้. (2552). **การศึกษาดูงานใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา**. 3(23), 65-71.
- ศุภรใจ วงศ์มะโน. (2547). **ทักษะชีวิตและการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นชาวไทยภูเขา**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลเชียงดาว. (2557). **รายงานประจำปีศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเชียงดาว**. [เอกสารอัดสำเนา]. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

สมเดช มุงเมือง.(2557). **ทักษะชีวิต**. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. (2558). **ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน**

ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลเชียงดาว. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2558, จาก http://data.boppobec.info/emis/schooldataview.php?School_ID=1050130124&Area_CODE=5003.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา . (2551).

การเสริมสร้างทักษะชีวิตประถม-มัธยม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .

อรัญญา ชูติมา. (2552). **การจัดการทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนนันทชาติ เกรตสคู**

อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.